

FRONTSIDE

ANMELDELSE

23.03.17

(http://seismograf.org/sites/default/files/article_images/new_al4w2720_1-kopi.jpg)

FORSKELLIGE VIRKELIGHEDER

Anmeldelse af Niels Rønsholdts performance opera 'Blik for blik' d. 17-19. marts, Pakhus 11

af [Mathias Monrad Møller](/profil/mathias-monrad-moeller) (/profil/mathias-monrad-moeller)

Vi betræder Pakhuset, der ligger et eller andet sted mellem jernbaneskinne ved Østerport station, de tomme havnebassiner og Langelinjes nu øde kontorbygninger. Det er mørkt i København, og blæsten er kold. Pakhusets foyer derimod byder en velkommen med rå hygge; stearinlys på store olietønder, vægge der kun delvist er dækket af fliser. Industriruiners uundgåelige charme. Jakkerne tager vi af og hænger i garderobestative. Atmosfæren er privat, afslappet, næsten familiær. Svært, ikke at falde i snak med nogen. Vi er måske 30, højst 40 personer.

I et hjørne er der bygget et podium med en enkelt spot på en mikrofon. En mand, klædt i alvorligt sort fra top til tå, træder frem og reciterer en tekst om musik, teater og virkelighed. En prolog, forstår man med det samme. Lidt som Lars von Triers legendariske optræden i slutningen af Riget-episoderne, dog mindre ironisk og mindre skræmmende. Monologen er en lille poetik:

»Music is a dark world of meaningless abstraction. [...] That's why I prefer the stage to music. The stage is much more like the real world. [...] Even so, what goes on on the stage isn't real either. The stage is pure imagination, pure fiction [...].«

Det er et paradoksalt rum, der bliver åbnet op for os, som vi øjeblikkeligt befinder os i. Det er virkeligt, det her sted; men samtidigt vil Rønsholdt trække os ind i en fiktiv verden, der løfter sløret for, hvordan virkeligheden også kunne være. Det spændende ved *Blik for Blik* er, at dette lykkes. Og at det lykkes på en måde, hvor man ikke har fornemmelsen af at være til en opførelse af noget, men rettere at

Det er virkeligt, det her sted; men samtidigt vil Rønsholdt trække os ind i en fiktiv verden, der løfter sløret for, hvordan virkeligheden også kunne være

MERE ...

12 TIMER PÅ G((O))NG TOMORROW 13.11.17

Jakob Gustav Winckler anmelder live-installationen 'Time is Local' af Jacob Kirkegaard og WeLikeWe, åbningen af udstillingen 'Awake' af Mette Rasmussen og opførelsen af europapremieren på Keiji Hainos værk 'Miracle'. 4/11 G((o))ng Tomorrow Festival. (</artikel/12-timer-paa-gong-tomorrow>)

A SONIC TIME CAPSULE 09.11.17

'A Sonic Time Capsule – a small instruction manual explaining how to realize such a thing' by Andrea Zarza Canova. (</artikel/a-sonic-time-capsule>)

DET HANDLER STADIG OM AT LEGE MED LYD 01.11.17

Lasse D. Hansen rapporterer fra konferencen 'Young People, Composing and Contemporary Music' i London. (</artikel/det-handler-stadig-om-at-lege-med-lyd>)

TÅGEN OVER OSLO 27.10.17

Reportage fra Ultima Festival 2017 og interview med afgående festivalleder Lars Petter Hagen. (</artikel/taagen-over-oslo>)

SNYK SKAL BÅDE AE MED OG MOD HÅRENE 22.10.17

Interview med Bjarke Svendsen i forbindelse med udnævnelsen af ham som ny daglig leder af SNYK. (</interview/snyk-skal-baade-ae-med-og-mod-haarene>)

GÅ IKKE OVER VEJEN, DER KOMMER OPERA 18.10.17

Rikke Hansen Og Andreo Michaelo Mielczarek anmelder heldagsoperaen 'Operatic Mass Action', som var sat i scene af AUT til Aarhus 2017. (</artikel/gaa-ikke-over-vejen-der-kommer-opera>)

AGONY – EN SPISEOPERA OM VOR TIDS BRYDNINGER 18.10.17

Lea Wierød Borčak interviewer komponisten Line Tjørnhøj. ([spiseopera-om-vor-tids-brydninger](/spiseopera-om-vor-tids-brydninger)) (agonys)

ROBOTTER, SYSTEMER OG DEN FRI FANTASI 11.10.17

Svend Hvidtfelt Nielsen anmelder Wayne Siegel: Celebration, Per Nørgård: Orgelbogen - Canon, Axel Borup-Jørgensen: Organ Music (</artikel/robotter-systemer-og-den-fri-fantasi>)

DOWNFALL – A JOURNEY TO THE UNDERWORLD AND BACK AGAIN 06.10.17

Andrew Mellor anmelder operaen 'Nedstigning: underverdenen tur-retur', Takkeloftet, 26.9.17 - Musik af Nicolai Worsaae, libretto af Julie Maj Jakobsen. (</node/9603>)

MINIMALISMENS GLEMTE HOMO-GUERILLA 03.10.17

Mads Kjeldgaard tegner et portræt af den amerikanske komponist Julius Eastman, som i øjeblikket er ved at blive genoplivet fra de ukendte komponisters grav. (</artikel/mimalismens-glemte-homo-guerilla>)

opførelsen finder sted i en selv. Og derved bliver denne fiktive verden til en imaginær verden, der udfolder sig i publikums indre.

Men et efter et. Monologen slutter så umiddelbart som den begyndte, og manden forlader scenen. På en bro højt oppe over publikum dukker der to personer op, en mand og en kvinde, iført de samme sorte rullekravesweatere som manden før. De tale-synger, robotagtigt artificielt også i deres bevægelser, instruktioner til publikum.

»[...] In a moment you will receive a card with a number of phrases on it. When you feel a hand on your shoulder, read the first phrase aloud to the other members of the audience. [...]«

Og igen et fingerpeg mod forskellige virkelighedslag, når deres instruks slutter:

»[...] they are just words, none of this is real. Like so many things, the words could have been real, but they are not.«

De to forsvinder. Døren til den egentlige sal åbner sig, og hvert medlem af publikum bliver budt indenfor personligt. Man får et lille stykke papir med et nummer på, der henviser til pladsen, man skal sidde på. Man betræder så salen, der virker stor og tom, og nu kommer den forladte industribygnings atmosfære til sin fulde ret.

Foto: Marc Fluri

http://seismograf.org/sites/default/files/article_images/blik_for_blik_credit_marc_fluri1.jpg

Musikerne sidder i mørke. I salens belyste midte er der en stor rundkreds af nummererede stole, og på enhver stol ligger der en kuvert. Alle kan se alle, lidt som i et gruppeterapimøde. Vi åbner kuverterne og finder et papkort, hvorpå der er printet nogle sætninger. I kredsens midte, på et rundt og langsomt roterende podie, sidder der en (kvindelig) cellist og manden fra ouverturen, der nu har et lille orgel på skødet. Den tunge dør lukkes, og de to instruktører fra galleriet begynder at gå rundt bag kredsen af stole, lægger blidt hænder på publikums skuldrer, som så læser deres sætninger op. En efter en, sætning for sætning.

»You are silent

You look at me

Why don't you look at me? [...]«

Mellem sætningerne spiller de to musikere i cirkelens midte musikalske figurer, orgelet holder akkorder også mens sætningerne bliver læst op. Man kan fornemme en pirret atmosfære blandt publikum. Det er en grænseoverskridende situation, og man føler, at det kræver mod for nogle at læse op for de andre.

Fantasien som medspiller

Akavetheden ved grænseoverskridelsen viger dog hurtigt til fordel for en følelse af at være del af noget særligt. Som i et hemmeligt ritual. Man knytter et bånd til de andre i publikum, og efter de første par sætninger begynder

man også for alvor at lytte ind til teksten. Det er fraser uden tvingende sammenhæng, men de virker alle som taget fra et kærlighedsforhold, hvor parterne ytrer beskyldninger, begær, korte beskrivelser af intime situationer. På trods af at sætningerne ingen sammenhæng har – læser man librettoen, som blev delt ud efter forestillingen, virker den mere som sangtekst til popmusik – udspinder der sig en historie i publikums forestilling. Umiddelbart forsøger man at forbinde de enkelte sætninger, og i ens fantasi bliver fraserne til en samtale mellem fiktive personer man hverken ser eller hører på scenen. Ens fantasi og forestilling begynder at medvirke som en slags usynlig instruktør.

Melodierne er simple og tonale, kredsende om enkelte toner, en monodisk lirumlarum, der har en rituel, sugende kraft

Man har meget tid til at se på fraserne på sit papkort og overveje, hvordan man vil sige dem. Og i hvilke situationer i virkeligheden man kunne finde på at sige dem, eller om man måske har sagt dem eller tænkt dem. Librettoen er på en måde ret almen, hvilket også gør det nemt at genkende sig i den og at projicere mening ind i fraserne.

Publikum er med hele vejen. Kun én gang prøver en mand at sige sætningen »I want to forget you« på en lidt oprørsk måde, hvilket bliver

kvitteret med smil og fnisen. Det er common sense at tage det her alvorligt. Sikkert også, fordi alt er så omhyggeligt udarbejdet og stilsikkert ned i mindste detalje. Velkomsten, enhver musikers og performers optræden, kuverterne, designstolene vi sidder på. Hele fremførelsen er præget af adstadighed. Og da alle praktiske detaljer er så velovervejede og elegante i fremførelsen, vil man gerne leve op til disse tillidsvækkende rammer.

Teksten cirkulerer videre, Celloen kommenterer. Det varer længe. Den første variation begynder, når musikerne fra enden af salen pludselig spiller i stedet for musikerne i cirkelens midte. Så begynder Rønsholdt endelig at lege mere med formatet, også musikalsk. Og lyset bliver mere og mere til et formgivende element, i begyndelsen bare idet det tændes og slukkes, senere også med stroboskoplys. I lange passager sidder vi helt i mørket.

Musikken forandrer sig, musikerne forlader kredsens midte. Sangstemmer træder til. Man ser ikke sangerne, ligesom man kun kan skimte musikerne i salens mørke ende. Musikken bliver mere korisk, mere poppet, mindende kraftigt om eksempelvis bandet Efterklangs tidelige numre, hvor mande- og kvindestemmer synger unisont i oktaver. Melodierne er simple og tonale, kredsende om enkelte toner, en monodisk lirumlarum, der har en rituel, sugende kraft. De bliver afbrudt af kraftige, eksplosive slag, der brutalt forstyrrer sentimentaliteten, men også bidrager til mere og mere dramatik.

http://seismograf.org/sites/default/files/article_images/blik_for_blik_2_credit_marc_fluri.jpg

Hvem er skuespillerne?

Man finder i værkets forløb ud af, at ikke alle i cirklen er publikummer. Flere

personer har fremtrædende roller. De taler lidt kraftigere og med mere indlevelse. De *spiller*. Det er fascinerende at bemærke, at deres spillet virker svagere end når „publikummer“ selv siger teksten, måske netop fordi de prøver at overbevise os andre om, at de er „ægte“. Grænsen mellem spil og virkelighed er brudt ned her, og dem, der blot *mimer* virkelighed bliver uinteressante. Men de overtager også andre funktioner. En af dem får os til at holde hænder. To af dem bliver helt til sidst til en slags repræsentativt par, rejser sig, sætter sig højtideligt på det kredsede podie i midten. De stirrer på hinanden, mens musikken når klimaks. Musikken ebber ud, og publikum får til sidst lov til at forlade salen, igen én efter én.

»You may leave now«,

bliver der hvisket i ens øre.

I foyeren er vi alle sammen skuffede over, ikke at have fået lov til at applaudere. Vi er ret begejstrede, nemlig. Det har været en aldeles enestående, intim, fascinerende oplevelse. Og Rønsholdt og hans hold har taget en masse risici ved at bryde med gængse formater og lade publikum blive en så stor del af værket. Det er især de gennemtænkte og usædvanlig kreative eksperimenter med musikteaterformatet, der gør *Blik for Blik* til så særlig en oplevelse.

I foyeren er vi alle sammen skuffede over, ikke at have fået lov til at applaudere. Vi er ret begejstrede, nemlig

Bemærkelsesværdigt også, hvordan Rønsholdt, på trods af alt patos der ligger i musikken og teksten, altid formår at balancere på grænsen til kitsch, men aldrig snubler over den. På den narrative side kunne man godt ønske sig mindre sentimentalitet, mere dybde og måske mere konkret "handling" – selv om det helt klart er en stor styrke at teksten kun lige antyder i stedet for at fodre publikum en banal historie.

Man savner dog at have lidt mere at tænke over, også efter man mentalt har forladt salen. Den melankolske stemning, som *Blik for Blik* udløser i een holder omtrent en aften. Derefter står man tilbage med erindringen om en flot og teknisk sofistikeret oplevelse, men mere *gør* værket så heller ikke. Det er selvfølgelig legitimt. Men måske ligger der mere potentiale også i brutale eller endda politiske aspekter af kærlighed, udover sentimentaliteten og melankolien der bliver udfoldet her. Og humor? Jeg fangede mig selv i at skulle grine lidt over sætningen »I hate you because you remind me of my father« som virkede som en lidt for nem kliché; men resten af publikum synes ikke, den var sjov. Mindre selvhøjtidelighed kunne ikke skade, men det er sikkert meget forlangt, når det handler om ulykkelig kærlighed.

Rønsholdt kalder *Blik for blik* for en performance opera, og det virker som en passende genrebetegnelse. Er operaandelen måske kun tydelig ved nærmere eftertanke – det patosladne i musikken og teksten, kærlighed som sujet – er der tydeligvis meget performance i værket; spillet med publikum som skuespillere og skuespillere som publikum. Når man kommer som tilskuer og bliver tvunget til at spille med, bliver man samtidig også tvunget til at tænke over, om man måske ikke også *spiller* sit liv.